

 Yunus Emre GÜLER¹

 Hikmet TURKAY²

 Tekin ÇOLAKOĞLU³

SPOR LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL STATÜ ALGILARININ İNCELENMESİ*

Özet

Bu çalışmanın amacı, spor lisesi öğrencilerinin sosyal statü algılarının çeşitli sosyodemografik özellikler açısından incelenmesi ve psikometrik farklılıkların ortaya çıkarılmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu, 80 erkek ve 72 kız öğrenci olmak üzere toplam 152 spor lisesi öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin sosyal statü algılarını ölçmek amacıyla, Goodman (2001) tarafından geliştirilen ve Turkay ve diğ., (2018) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Öznel Sosyal Statü Ölçeği uygulanmıştır. Toplanan verilerin dağılımını incelemek üzere normallik testleri uygulanmıştır ve çıkan sonuçlar kapsamında, parametrik test yöntemlerinin kullanılmasına karar verilmiştir. Araştırmada sonuç olarak; spor lisesi öğrencilerinin yaşlarına, spor yapma yapmama durumlarına ve haftalık spor yapma sürelerine göre sosyal statü algılarında anlamlı farklar görülürken, öğrencilerin cinsiyetlerine göre sosyal statü algılarında herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Spor, Statü, Sosyal Statü, Spor Lisesi

INVESTIGATION OF SOCIAL STATUS PERCEPTIONS OF SPORTS HIGH SCHOOL STUDENTS

Abstract

The aim of this study is to examine the social status perceptions of sports high school students in terms of various sociodemographic characteristics and to reveal psychometric differences. The study group of the study consists of 152 sports high school students, 80 boys and 72 girls. In order to measure students' perception of social status, Subjective Social Status Scale developed by Goodman (2001) and adapted to Turkish by Turkay et al. (2018) was applied. Normality tests were applied to examine the distribution of the collected data, and within the scope of the results, it was decided to use parametric test methods. As a result of the research; While there were significant differences in social status perceptions of sports high school students according to their ages, whether they do sports or not, and their weekly duration of doing sports, no difference was found in perceptions of social status by gender.

Keywords: Sport, Status, Social Status, Sports High School

*Bu çalışma, 18. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde Sözel Bildiri (özet) olarak sunulmuştur.

¹ Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi Ankara,
yunusemregulerr@gmail.com.

² Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Gümüşhane,

hikmetturkay06@gmail.com.

³ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara,
ctekin@gazi.edu.tr.

Makale Geliş Tarihi: 15.12.2020

Makale Kabul Tarihi: 31.12.2020

Makale Türü: Araştırma Makalesi

1. GİRİŞ

Günümüzde statü, toplumsal sistemin önemli bir bileşenidir ve yaşamın farklı dönemlerinde, toplumsal değişimle birlikte değişiklik gösterebilen bir yapıya sahiptir. Bu nedenle toplum içerisinde statü kavramının ölçülebilmesi o toplumun analizine dair kapsamlı bir bilgi sağlayacaktır.

Statü sözcüğü köken olarak, latince "ayakta duruş" anlamına gelen "statum" fiilinden gelmektedir. Statü, bireyin toplum içerisindeki mesleki ya da resmi duruşunu belirtirken, kavram detaylı bir şekilde araştırıldığında insanların toplum içindeki konum ve duruşları şeklinde genel bir anlamlandırma karşımıza çıkmaktadır (Lembet, 2014). Bir diğer açıdan statü, bireyin kendi kendini değerlendirmesini değil, toplumun bireyi değerlendirmesini içerir. Ayrıca, kavrama toplumsal açıdan bakıldığında statünün; sosyoekonomik değer, sağlık ve refahla ifade edildiği görülmektedir (Sweeting & Hunt, 2014; Turkay ve ark., 2018).

Toplumsal refah ve birleştiricilik özelliği ile spor, toplum içerisinde önemli bir yere sahiptir. Sporun bu birleştirici özelliği zengin, fakir, beyaz, siyah farkı ve din, dil, ırk ayrımı yapmaması demokratik politikaların uygulanabilirliği açısından da önemlidir (Karahüseyinoğlu ve ark., 2005). Örneğin; tarihi MÖ 776'ya kadar dayanan

Olimpiyat Oyunları Antik Yunan'ın en önemli aktivitelerinden biriydi. Bu nedenle sporcular, maddi imkanlar ve ayrıcalıklar elde etmek için Olimpiyat oyunlarını kazanmaya çalışırken, şehir devletleri de onlara destek sağlayarak kendi isimlerini duyuruyorlardı. Ayrıca spor aktiviteleri, toplumun kaynaşma ve sanat gibi durumlarının da belirleyicisi olmaktaydı (Golden, 2008).

Spor, bireylerin sosyal gruplar ve toplumsal bütünleşmesini sağlarken, o toplumdaki mevkisinin ve statüsünün belirlenmesinde de önemli bir etkene sahip olmaktadır. Bu sebeple sporun gün geçtikçe artan prestiji ve sosyalleştiriciliği göz önünde bulundurularak, bireylerin çocukluk çağı itibarıyla spor yapma alışkanlıklarının kazandırılması ve her yaştan insanın sporu bir yaşam tarzı olarak benimsemesi, bireylerin fiziksel, psiko-sosyal ve sosyal statülerine olumlu yönde katkı sağlayacaktır (Turkay & Yetim, 2018). Bu inanç çerçevesinde araştırmada, spor lisesi öğrencilerinin çeşitli değişkenler açısından sosyal statü algılarının incelenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, sayısal yöntem olarak da adlandırılan nicel araştırma yöntemlerinden, tarama modeli kullanılmıştır. Bu kapsamda, araştırmanın

örneklem grubunu oluşturan öğrencilere anket uygulanmıştır. Anket, sosyal olguları tanımlamak için kullanılan en yaygın nicel yöntem olmakla birlikte, aynı zamanda belirli bir konuda bilgi toplamak için kullanılan bir araştırma tekniğidir (Karasar, 2020; Turkay, 2020).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Gümüşhane ilinde bulunan spor lisesinde öğrenim gören, basit rastgele örnekleme yöntemiyle belirlenmiş; 80'i kız ve 72'si erkek olmak üzere toplam 152 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaşları 14-18 yaş arasında değişirken, öğrenim gördükleri sınıfları da 9-10-11-12. sınıflardan oluşmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak Goodman (2001) tarafından geliştirilen ve Turkay ve diğ., (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan Öznel Sosyal Statü Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 7 maddeden oluşan üç boyutlu (popülerlik, akademik başarı ve saygı) 10'lu Likert tipi bir derecelendirme içermektedir. Türkçeye uyarlama

çalışmasında ise, iki faktör (akademik başarı, spor algısı) ön plana çıkmıştır. Ölçeğin güvenirliğini test etmek amacıyla yapılan Chronbach Alpha analizi sonucunda ölçeğin 7 ifadesinin güvenirliği $\alpha=0,745$ olarak tespit edilmiştir ve bu sonuçlar da ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir (Turkay ve ark., 2018; Karagöz, 2016).

2.4. Verilerin Analizi

Toplanan verilerin dağılımını incelemek üzere normallik testleri uygulanmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını test eden pek çok test olmakla birlikte bunlardan en çok kullanılan test yönetimi Çarpıklık-Basıklık yöntemidir. Öznel Sosyal Statü Ölçeği' nin Çarpıklık-Basıklık (Skewness= -0,630; Kurtosis= -0,307)'a bakıldığında da değerler -2 ile +2 arasında olduğu için (George ve Mallery 2010; Tabachnick ve Fidell, 2013) verilerin normal dağıldığı sonucuna varılmış ve araştırmada kullanılacak istatistiksel analizler parametrik test yöntemleriyle incelenmiştir.

3. BULGULAR

Tablo 1. Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	M	SD	df	t	p
Erkek	80	6.2786	1.554969	150	.800	.425
Kadın	72	6.0753	1.573526			

Kişilerin Sosyal Statüsünün cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini 152 kişiden elde edilen veriler üzerinden araştırılmıştır. Bağımsız örneklem t Testi bulgularına göre erkekler (M=6.27,

SD=1.55) ve kadınlar (M=6.07, SD=1.57) elde edilen puanlar arasında kişilerin öznel statülerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t_{(150)}=0.800$; $p=0.425$).

Tablo 2. Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Spor Yapma	N	M	SD	df	t	P
Evet	125	6.554286	1.414167	54	9.47	.001
Hayır	27	4.460317	0.941235			

Kişilerin sosyal statülerinin spor yapma yapmamalarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini 152 kişiden elde edilen veriler üzerinden analizi yapılmıştır. Bağımsız örneklem t Testi bulgularına

göre spor yapanlar (M=6.55, SD=1.41) ve yapmayanlar (M=4.46, SD=.94) arasında kişilerin statülerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{(54)}=9.47$; $p=0.01$).

Tablo 3. Değişkenler Arasındaki Basit Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2
1.Yaş	-	-.202*
2.Sosyal Statü	-.202*	-

* $p<.05$

Yapılan araştırmada kişilerin sosyal statüleri ile yaşları arasında anlamlı bir ilişkinin var olup olmadığı Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı kullanılarak incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda kişilerin öznel statülerine ilişkin görüşleri ve yaşları arasında negatif yönlü

bir ilişkinin olduğunu göstermiştir ($r_{(152)} = -.202$, $p<.05$). Değişkenler arasında negatif yönlü bir ilişkinin varlığı, analiz edilen iki değişkenden kişisel sosyal statü algıları yüksek düzeyleri yaş grubunun düşmesi ile ilişkilidir. Diğer bir ifade ile kişilerin sosyal statü algıları artarken yaşları azalmaktadır.

Tablo 4. Kişilerin Hangi Sıklıkta Spor Yaptıkları ve Sosyal Statü Arasındaki Varyans Analizi

	Hangi sıklıkta Spor Yaptıkları	N	M	SD	F	p	Games-Howell
Sosyal Statü	Haftada 1 gün 1 saat	23	5.298137	1.705014	9.160	.001	Gurup p
	Haftada 2 gün 2 saat	90	5.995238	1.525365			-Haftada 1 gün 1 saat
	Haftada 3 gün 3 saat	33	7.207792	0.947668			-Haftada 3 gün 3 saat .001
	Diğer	6	6.738095	1.477496			-Haftada 3 gün 3 saat .001
	Toplam	152	6.182331	1.561913			-Haftada 2 gün 2 saat

Araştırmaya katılan kişilerin sosyal statülerinin ilgilendikleri spor branşlarını hangi sıklıkla yaptıklarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği 152 kişiden elde edilen veriler üzerinden değerlendirilmesi yapılmıştır. Katılımcıların spor branşlarını hangi sıklıkla yaptıklarına göre 4 gruba ayrılmıştır (Haftada 1 gün 1 saat, Haftada 2 gün 2 saat, Haftada 3 gün 3 saat ve Diğer). Yapılan varyans analizi sonuçlarına göre kişilerin sosyal statü

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma spor lisesi öğrencilerinin algısal sosyal statü düzeylerini ölçmektedir. Amaç, öğrencilerin öznel sosyal statü düzeylerinin çeşitli sosyodemografik özellikler kapsamında değerlendirilmesidir.

Goodman ve ark. (2001) araştırmalarında, ergenlik döneminde, toplumla etkileşim arttığında ve toplumun bireyleri geniş bir

algılarının hangi sıklıkta spor yaptıkları durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F_{(3,148)}=9.160$, $p<.05$). Farklılığın hangi ikili gruptan kaynaklandığını gösteren çoklu karşılaştırma Games-Howell Testi sonuçlarına bakıldığında ise Haftada 3 gün 3 saat'in ($N=33$, $M=7.207$, $SD=.947$) Haftada 1 gün 1 saat ($N=23$, $M=5.298$, $SD=1.705$) ve Haftada 2 gün 2 saat ($N=90$, $M=5.995$, $SD=1.525$) arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

sosyal tabakalaşmaya maruz bıraktığında bireylerin, cinsiyetlerine ve sosyokültürel ve fiziksel etkinliklerine göre sosyal statü algılarında farklılaşmanın olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca olgunlaşma ile birlikte bireylerin sosyal statü algılarının da farklılaştığı belirtilmiştir. Bulgularımız, bu teoriyi tamamen olmasa da destekler niteliktedir.

Adler & Ostrove (1999) sosyoekonomik

statü ve sağlık ilişkisiyle ilgili yaptıkları araştırmalarında, ergenliğin son dönemlerindeki bireylerin, artan soyut düşünme becerisi nedeniyle, sosyal tabakalaşma algılarını daha iyi tanımlayabildiği ve güvenilir bir şekilde bunu rapor edebileceğini ifade etmişlerdir. Bu nedenle, ergenler arasındaki öznel sosyal statü algıları, ebeveynlerinin sosyal statü algılarıyla daha uyumlu olabilecektir (West ve ark., 2010). Fakat bu bulgular bizim araştırma bulgularımızla tam anlamıyla bir zıtlık teşkil etmekte ve yaş arttıkça sosyal statü algısı puanlarında düşme görülmektedir.

Sweeting ve ark. (2011) araştırmaların da ise, spor durumuna göre, sportif etkinliklere katılımı düşük olan öğrencilerin buna paralel sosyal statü algısı puanlarının da düşük olduğu görülmektedir. Bu bulgu araştırma bulgumuzla benzerlik göstermektedir. Cinsiyet değişkeninde ise, erkek öğrencilerin sportif performans ile

KAYNAKÇA

Adler, N. E. & Ostrove, J. M. (1999). Socioeconomic status and health: what we know and what we don't. *Annals of the New York academy of Sciences*, 896(1), 3-15.

George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.

Golden, M. (2008). *Greek sport and social status*. University of Texas Press.

Goodman, E., Adler, N. E., Kawachi, I.,

sosyal statü algıları arasında ilişki gözlenirken kız öğrencilerde herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır. Araştırmamızda da cinsiyet durumuna göre sosyal statü puanlarında bir farklılık olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumun literatürle de tutarlı olmadığı görülmektedir (Lease ve ark., 2002; Meisinger ve ark., 2007).

Mevcut araştırma, öznel sosyal statü algısının spor lisesi öğrencilerinde sosyodemografik özellikler açısından farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Fakat aynı zamanda ölçeğin sosyal statü algısını ölçmede kullanılabilecek bir ölçme aracı olduğunu da kanıtlamaktadır. Bu durum, aynı zamanda gençlerin sosyal statü algılarının ölçümünün önemli olduğu ve bundan sonraki araştırmalar için de bir temel oluşturarak farklı çalışmaların yapılmasını öngörmektedir.

Frazier, A. L., Huang, B., & Colditz, G. A. (2001). Adolescents' perceptions of social status: development and evaluation of a new indicator. *Pediatrics*, 108(2), 1-8.

Karahüseyinoğlu, M. F., Ramazanoğlu, F., Nacar, E., Savucu, Y., Ramazanoğlu, M. O. & Altungül, O. (2005). "Türkiye'nin spordaki konumunun bazı Avrupa ülkeleri ile karşılaştırılması", *Doğu Anadolu Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 75-82.

Karagöz, Y. (2016). *Spss 22 Uygulamalı Biyoistatistik*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma*

yöntemi (35. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S (2013). Using multivariate statistics. UpperSaddle River.

Lease, A., Kennedy, C. & Axelrod, J. (2002). Children's social constructions of popularity. Social Development, 11(1), 87-109.

Turkay, H. (2020). Spor Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Lembet, Z. (2014). Dergi reklamlarında sosyal statü göstergesi olarak markaların sunumu, Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Turkay, H., Mumcu, H. E., Kusan, O., Aydın, A. D. & Güngöz, E. (2018). Öznel Sosyal Statü Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7(4), 2391-2403.

Meisinger, E., Blake, J., Lease, A., Palardy, G. & Olejnik, S. (2007). Variant and invariant predictors of perceived popularity across majority-Black and majority-White classrooms. Journal of School Psychology, 45, 21-44.

Turkay, H. & Yetim, A. A. (2018). The Relationship between Social Status and Sports. International Journal of Sports and Physical Education (IJSPE), 4,(1), 7-13.

Sweeting, H., West, P., Young, R. & Kelly, S. (2011). Dimensions of adolescent subjective social status within the school community: Description and correlates. Journal of adolescence, 34(3), 493-504.

West, P., Sweeting, H., Young, R. & Kelly, S. (2010). The relative importance of family socioeconomic status and school-based peer hierarchies for morning cortisol in youth: An exploratory study. Social science & medicine, 70(8), 1246-1253.

